

Tod Conrad – tidig sexy western från Australien aldrig utgiven på svenska

ANDERS N. NILSSON

Summary: The *Tod Conrad* series of western paperbacks published in both Denmark and Norway in 1961–63 included translations of 12 titles by the Australian author Richard Wilkes-Hunter first published by Horwitz 1957–58. Most of the Scandinavian books used the original cover paintings by Stanley Pitt that at the time stood out among westerns because of their scantily clad women. It is suggested that both Pitt and the author had introduced more risky elements from pulp crime as the cover blondes in the text were matched by frequent premarital kissing as a preparation for indicated sexual activities. The *Tod Conrad* books are thus viewed as early examples of what later came to be marketed as “sexy” or “adult” western in the late 60’s in Scandinavia and mid 70’s in the US. It is suggested that the development of this subgenre benefited from redrawn borders between porn and westerns linked to sexual liberation.

Bara i Danmark och Norge

Bland danska och norska westernpocket intar de i pocketserien namngiven efter författaren Tod Conrad en särställning på grund av sina uppseendeväckande omslagsbilder.

Pärmens framsida på den första boken i Horwitz' serie *Tod Conrad Western* från 1957. Denna titel gavs aldrig ut i Skandinavien. Notera att numret felaktigt anges som 101 och att priset anges även i cents.

Då utgivningen i våra båda grannländer samordnades av danska Winthers förlag är det minst sagt förvånande att böckerna aldrig gavs ut även i Sverige. Jag har i flera tidigare artiklar belagt Winthers nordiska samarbete med olika förlag i Finland, Norge och Sverige, gällande en rad olika serier av westernpocket som *Bill och Ben*, *Cactus Jim* och *Walt Slade* (Nilsson 2019a). Men alltså inte Tod Conrad, vars nordiska utgivning begränsades till Danmark och Norge.

Under de tre åren 1961 till 1963 gavs i såväl Danmark som Norge ut 12 nummerade böcker av Tod Conrad i serier med samma namn. Utgivningstakten var åtminstone inledningsvis en bok i månaden. Medan Winthers förlag stod för den danska så stod Ingar Weyer Tveitan för huvuddelen av den norska och Magasin For Alle för de fyra sista böckerna. Ett urval av de norska titlarna återutgavs senare av Cappelen Damm i deras pocketserie *Dobbel Western*, och de fyra titlar som ingår i dubbelvolymerna från 2019 kan fortfarande köpas som nya.

Kännaren nummer ett av norsk populärkultur Willy Bakken var inte nådig i sin bedömning av Tod Conrads texter: ”Rent litterært er denne serien noe av det dårligste som er utgitt her i landet” (Willy b 1994:236). Och han hade ändå sett det mesta! Men han noterade även omslagsbildernas särart, och bland annat det faktum att detta var den första norska västernserien med kvinnor på samtliga omslag och dessutom frekvent med vapen i hand. Min tanke om att sämre texter kräver bättre omslag för att kunna säljas får här alltså en viss näring. Till saken hör även att man på Horwitz originalutgåvor överst på pärmens framsida skrev: ”The best-selling western author of today”. Förutom i Australien och Storbritannien såldes böckerna troligen även till amerikanska soldater då priset fanns tryckt även i cents.

Koordinationen mellan de danska och norska utgåvorna var mycket god, till synes med både originaltexterna och omslagsbilderna utgivna i identisk nummerordning. Men efter en närmare undersökning framgår det att berättelserna i bok nr 9 och 10 är omkastade i de norska böckerna i förhållande till de danska.

Pärmens framsida med samma omslagsmålning på: (vä) amerikansk *Zenith Book* nr 10 från 1958, (mitt) dansk *Tod Conrad* nr 9, och (hö) norsk *Tod Conrad* nr 9. Notera att den danska översättningen avser *Perfumed Gunsmoke* medan den norska avser *Quick-Trigger Cutie*. Danskt omslag inscannat av Gunnar Olsen.

Såväl de danska som de norska böckerna har en inlaga på 128 sidor, men texten slutar ibland någon sida innan. Antal kapitel ligger som regel mellan åtta och tio men i den danska utgåvan av *Rawhide Vixen* har antal kapitel reducerats till endast fyra, troligen för att spara utrymme. Även om såväl titlarnas översättning som böckernas ’blurb’ skiljer sig åt i sin formulering ser man lättast skillnad på de båda bokserierna genom att priset på de danska är 1:75 och på de norska 2:50 kr. Horwitz’ originalutgåva rymde 21 böcker, medan de nordiska endast var tolv

och inte följde samma utgivningsordning som originalen. Samtliga 12 danska omslag finns att beskåda på Gunnar Olsens hemsida (Olsen 2020).

Stanley Pitt

De åtta första nordiska böckerna förefaller att vara av typen replika då kombinationen av text och omslagsbilder följer originalutgåvan på de böcker jag sett. Bilden på dansk och norsk *Tod Conrad* nr 9 är troligen amerikansk då den först användes i USA 1958 på Zenith Book nr 10, *Rawhidens* av Tom Roan. Omslagsbilden på dansk bok nr 12 liknar den på det australiensiska originalet, men den är inte fotografiskt avbildad utan snarare manuellt kopierad i Danmark, då bilderna skiljer sig åt i många detaljer.

Till vänster pärmens framsida på Tod Conrads roman *Sheriff in Satin* från 1958 med omslagsmålning av Stanley Pitt, och till höger den danska översättningen *Pas på sheriffen* från 1962 med omslagsbilden manuellt kopierad. Danskt omslag inscannat av Gunnar Olsen.

Även bilderna på dansk bok nr 10 och 11 förefaller vara manuellt gjorda danska kopior av australiensiska bilder, och åtminstone bok nr 11 är av hybridkaraktär då bilden i Australien matchar en annan originaltitel (*Quick Trigger Cutie*) än den som anges i den danska boken (*Blonde for Ambush*).

På flertalet originalomslag finns en bild som kombinerar en lättklädd kvinna i helfigur och ett ansikte eller en överkropp av en cowboy med en actionfylld bakgrundsbild. Upphovsman till dessa bilder är den särskilt i SF-kretsar mycket högt hållne australiensiske illustratören och serietecknaren Stanley Pitt (1925–2002).

Den australiensiske illustratören Stanley Pitt som han ritade av sig själv.

Baserad i Sydney och i nära samarbete med sin bror Reginald inledde Pitt sin framgångsrika karriär som serietecknare redan på 40-talet och kom senare på 60-talet att bli den förste australiensiske tecknaren som publicerades i USA. Men Stan Pitt hann även med att måla kring tre tusen omslagsbilder, huvudsakligen inom västerngenren, åt förlaget Cleveland och även ett mindre antal åt Horwitz och andra förlag. Men efter 1970 jobbade han bara åt Cleveland, och han har hävdade att han fick 60 AU\$ för en målning som det tog honom två dagar att göra. Kring 1985 fick han en stroke som tvingade honom att sluta med omslagsbilderna. Några av alla Pitts omslagsbilder kan även ha använts på svensk westernpocket och några osignerade kandidater är: *Bravo* nr 6/ *Cougar Western* nr 432, *Nyckelbok* nr 576/ *Cleveland Western* nr 806 och *Pingvinbok* nr 331/ *Cleveland Western* nr 826 (Bild 5).

Bild 5. Pärmens framsida på tre svenska westernpocket, alla med omslagsmålningar först använda i Australien av förlaget Cleveland och troligen gjorda av Stanley Pitt: (vä) *Nyckelbok* nr 576 från 1962, (mitt) *Pingvinbok* nr 331 från 1963, och (hö) *Bravo* nr 6 från 1963.

Bilden på paret som använts på pärmens baksida på alla danska och norska utgåvor av *Tod Conrad* användes först på *Dansk Pocket* nr 76, och fanns då även med på framsidans bild

(Gunnar Olsen pers, komm.). Samma omslagsbild användes i Sverige 1960 på *Mustang* nr 34 och ursprungligen i USA 1957 på *Gold Medal* nr 683, även då med paret på bilden repeterat på pärmens baksida.

Richard Wilkes-Hunter

Tod Conrad var bara en av de fler än tjugo olika namn som den australiensiske författaren Richard Wilkes-Hunter utnyttjade på sina fler än 300 utgivna böcker. Även om mängden romantexter imponerar är bredden kanske ännu mer makalös, ”just about every pulp genre available” som man från AustLit skriver på twitter. Han föddes 1906 i Hunters Hill, New South Wales, och dog 1991 i Sydney. Mycket av hans skrivande skedde vintertid i staden Caloundra på Queenslands solkust. Förutom western skrev han i andra maskulint färgade kategorier som krig och deckare. De båda pseudonymerna Gregory Wilkes och Michael Owen användes på krigsböckerna, varav många med det senare författarnamnet utkom i svensk översättning i Wennerbergs serier *Veteran* och *Victory* under åren 1962 till 1964 (Serielaugret 2019). Under namnet Caroline Farr skrev han en rad romaner av den typ som i Sverige utkommit som *Mysrysare*, med omslag karakteriserade som kvinnor som springer bort från stora byggnader. Diana Douglas var hans pseudonym tillägnad romaner om sjuksystrar, medan han som Kerry Mitchell skrev om gynekologen dr Brian Temple och som Shane Douglas om doktor Glen Carew. Böcker av alla dessa tre pseudonymer dominerade den tidigare utgivningen av Wennerbergs *Vita Serien*.

Ett urval tidiga böcker ur Wennerbergs *Vita Serien* med sjukvårdsromantik kring läkare och sköterskor. Alla romanerna författade av australiensaren Richard Wilkes-Hunter och utgivna under pseudonym.

Wilkes-Hunter var huvudsakligen knuten till det australiensiska förlaget Horwitz, och många av de pseudonymer han använde var lite av 'house names'. Andra förlag som gav ut hans

böcker var Action Comics, Cleveland, Transport Publications och Webster. Förutom i Skandinavien utkom hans texter bland annat i USA där ett urval av de av Caroline Farr och Diana Douglas gavs ut av Signet.

Även om Richard Wilkes-Hunter nyttjade pseudonymen Tod Conrad för flertalet av sina västernromaner finns det ett mindre antal utgivna i eget namn. Den enda svenska västerntexten av romanlängd som bär författarnamnet R. Wilkes Hunter är *Snabbskytten*, tryckt 1963 som *Detektivmagasinet* nr 15.

Pärmens framsida på: (vä) *Top Hand Novel* nr 49 från 1954, (mitt) *Nyckelbok* nr 539 från 1961 med författarens namn felaktigt angivet som Clyde A. Warden istället för R. Wilkes Hunter, och (hö) *Detektivmagasinet* nr 15 från 1963 med den svenska översättningen av *Badge for a Gunfighter*.

Originaltiteln *Badge for a Gunfighter* matchar *Top Hand Novels* nr 49 utgiven av australiensiska Action Comics 1954. Enligt Johnson-Woods (2008) är även namnet Kell Morley, påträffat på Clevelands romanhäfte *Forbidden Territory* från början av 1970-talet, en pseudonym för R. Wilkes-Hunter. Berättelsen gavs ut 1974 i svensk översättning av Williams förlag som *Virginia* nr 6, *Förbudet land*. Jag har dock aldrig sett den svenska utgåvan och den finns inte heller avbildad på Patrik Myrmans hemsida Serielagret. I Finland gav Williams ut den 1973 som *Lännenkirja* nr 11 med titeln *Vainajia ei viluta* (sv. övers. *De döda fryser inte*). Namnet Kell Morley återfinns även på Clevelands *Bison Western* nr 262 från 1966, *Big Man's Code*.

Wopenkas (1995) uppgift om att Clyde A. Warden är en pseudonym för R. Wilkes-Hunter ser jag som felaktig. Warden skrev en rad berättelser om Bert Little i det amerikanska pulpmagasinet *Western Trails* på 1930-talet, varav några senare trycktes i *Detektivmagasinet* med hjälten namn ändrat till Bert Fox. Warden var troligen amerikan. Sambandet mellan Warden och Wilkes-Hunter återfinns även i *Nyckelbok* nr 539 från 1961, *Det viskas om mord*. Som författare uppges Clyde A. Warden, men originaltiteln *The Heritage of the Horned Steer* matchar en bok utgiven av australiensiska Action Comics 1954 som nr 49 i serien *Top Hand Novels*, försedd med författarnamnet R. Wilkes Hunter. *Nyckelbokens* text matchar den australiensiska titeln väl då den verkligen handlar om Oxhorns ranchens arvtagare. Min slutsats är att man på Romanförlaget begått ett misstag när man angett författarens namn som Clyde A. Warden istället för det korrekta R. Wilkes Hunter.

Richard Wilkes-Hunters västernromaner

Titlarna har sorterats efter olika synonymer på olika förlag. Titel har inte kunnat beläggas för norsk bok nr 11. Länder har kodats som: (DK) Danmark, (FI) Finland, (NO) Norge och (SE) Sverige. I de fall hjältens namn är känt har detta lagts till inom parentes efter originaltiteln.

Kell Morley på Cleveland förlag

- *Big man's code*, 1966, Bison Western nr 262.
- *Forbidden territory*, 1966, High Brand Western nr 226; **FI** *Vainajia ei viluta*, 1973, Lännensarja nr 11; **SE** *Förbjudet land*, 1974, Virginia nr 6.

Wilkes Hunter på Action Comics förlag

- *Badge for a gunfighter*, 1954, Top Hand Novel nr 50; **SE** *Snabbskytten*, 1963, Detektivmagasinet nr 15.
- *Fast with a gun*, 1955, ?
- *Five came to kill*, 1955, ?
- *Heritage of The Horned Steer* (Cimarron Kane), 1954, Top Hand Novel nr 49; **SE** *Det viskas om mord*, 1961, Nyckelbok nr 539 [förf. felaktigt anedd som Clyde A. Warden].
- *The day I stopped running*, 1953, Anchor Book nr 20.
- *Train a fast gun*, 1957, Fanfare nr 4.

Pärmens framsida på tre olika australiensiska westernskrifter med texter av Tod Conrad: (vå) *The Outlaws*, Horwitz 1965, (mitt) *Hangtree Justice*, A Sporting Western 1949, (hö) pulpmagasin *Bullseye Western Magazine* nr 31, 1950-tal.

Tod Conrad på Horwitz förlag

- *Outlaw brand*, 1965.
- *The outlaws*, 1965 [osignerad spansk omslagsbild även på svensk *Mustang* nr 96 från 1965].
- *Tod Conrad Western 1-20*
- *Bar-Nothing blonde*, 1957, nr 2.

- *Blonde for ambush* (Gene Williams), 1958, nr 9; **DK** *Krudtrøg i Montana*, 1963, Tod Conrad nr 11.
- *Dixieland ramrod* (Beau Rogan), 1958, nr 17; **DK** *Hævneren fra Sydstaterne* 1961-1963, Tod Conrad nr 8; **NO** *Ved veis ende*, 1962, Tod Conrad nr 8; 2010, Dobbel Western nr 203.
- *Fire iron vengeance*, 1958.
- *Gun-twisting temptress* (Carson Mills), 1958, nr 13; **DK** *Knivkasteren*, 1961, Tod Conrad nr 3; **NO** *En million i olje*, 1962, Tod Conrad nr 3; 2011 Dobbel Western nr 214.
- *Hellcat you're a honey*, 1957, nr 1 [anges på pärmen som nr 101.]
- *Honey out of range* (Milt Butler), 1958; **DK** *Ranch-mysteriet*, 1961, Tod Conrad nr 1; **NO** *Ukjent mann*, 1961, Tod Conrad nr 1.
- *Meet Lady Hot Lead*, 1958.
- *No gun for my baby* (Clay Wilson), 1958, nr 12; **DK** *Mysteriet i Apache Creek*, 1961-1963, Tod Conrad nr 4; **NO** *Jeg var ingen revolvermann*, 1962, Tod Conrad nr 4; 2011, Dobbel Western nr 206.
- *Perfumed gunsmoke* (Steve Buckley), 1958, nr 8; **DK** *Cowboyens hævn*, 1961-1963, Tod Conrad nr 9; **NO** *Fryktens timer*, 1962, Tod Conrad nr 10; 2019, Dobbel Western nr 302.
- *Quick trigger cutie* (Duke Kells), 1958, nr 18; **DK** *Så godt som død*, 1963, Tod Conrad nr 10; **NO** *Syv dagers frist*, 1962, Tod Conrad nr 9; 2019, Dobbel Western nr 302.
- *Rawhide vixen* (Lem Hunter), 1958; **DK** *Dobbeltpil i Rawhide*, 1961, Tod Conrad nr 2; **NO** *Siste sjanse*, 1961, Tod Conrad nr 2; 2019, Dobbel Western nr 306.
- *Renegade sweetheart* (Wal Green), 1958; **DK** *Den sølvbeslåede seksløber*, 1961-1963, Tod Conrad nr 7; **NO** *Våpenlasten*, 1962, Tod Conrad nr 7; 2010, Dobbel Western nr 204.
- *Riverboat gunslick* (Beau Rogan), 1958, nr 20; **DK** *Kampen på floddamperen*, 1961-1963, Tod Conrad nr 5; **NO** *Høyt spill ombord*, 1962, Tod Conrad nr 5.
- *Rope me a redhead*, 1957.
- *Saloon gal for gun hire* (Sim Lee), 1958; **DK** *Revolverpige til leje*, 1961-1963, Tod Conrad nr 6; **NO** *Bly og jenter*, 1962, Tod Conrad nr 6; 2019, Dobbel Western nr 306.
- *She-devil wears six-guns*, 1957, nr 5.
- *Sheriff in satin* (Tom Bright), 1958, nr 10; **DK** *Pas på sheriffen*, 1963, Tod Conrad nr 12; **NO** *Ulv i fåreklær*, 1963, Tod Conrad nr 12.
- *Sinner, you're in my saddle*, 1957.
- *Stampede me baby*, 1957.
- *Trident Weekly Library*
- *Border renegade*, 1966, nr 122
- *Gun gambler*, 1966, nr 120
- *Hate trail*, 1966, ?
- *Quick trigger*, 1966, nr 119
- *Ranger's revenge*, 1965, ?
- *Vengeance stakes*, 1966, nr 121

Tod Conrad på *Transport Publishing*

- *Sporting Western*
- *Bar-T troubleshooter*, 1950
- *Canyon raiders*, 1949

- *Colt-happy cowhand*, 195?
- *Cowtown justice*, 194?
- *Draw for your life*, 195?
- *Grave for a gun-fanner*, 1950
- *Gunsmoke gamblers*, 195?
- *Hangtree justice*, 1949
- *Hate hounds the Hanlons*, 1950
- *Laughing guns*, 1948
- *Renegade ranch*, 1949
- *Renegade's requiem*, 195?
- *Rustler's gal*, 1950
- *Satan Horse*, 1949
- *Shroud for a stage-sticker*, 1950
- *Stampede of the lawless*, 195?
- *Texas Western*
- *Pecos pay-off*, 197?
- *Rustlin' renegades*, 197?

Tod Conrad på Webster förlag

- *Kane and Miss Able*, 1959
- *The Colonel and the corpse*, 1958

Wilkes-Hunter skrev även en rad noveller och kortare romaner i Horwitz' västernmagasin *Bullseye Western Magazine* (Stephensen-Payne 2019).

Sexy Western

Främst genom Stan Pitts omslagsbilder framstår pocketböckerna i Horwitz' Tod Conrad-serie som en tidig variant av den subgenre som senare i Skandinavien kom att få benämningen "sexy western" och i USA "adult western". Omslagens lättklädda damer framstår som ett bild-element som Pitt överfört till westerngenren från amerikanska hårdkokta deckare, och detsamma kan sägas om framsidans "blurb", som till exempel på *Sheriff in Satin*: "She figured she'd fooled the town – but I wasn't the only guy aimin' to horn in on her racket ...".

Jag har endast läst de fyra berättelser som återfinns på norska i *Dobbel Western* nr 302 och 306, båda utgivna 2019. Medan de båda texterna i nr 302 är lite mer av traditionella actionbaserade västernromaner, med handlingsmönster som känns igen, upplever jag de i nr 306 som mer nydanande och tydligt influerade av den tidens amerikanska kioskdeckare. Till skillnad från de traditionella västernberättelser som slutar med en kyss när hjälten får sin ranchdotter så kysser han en rad kvinnor av lite *femme fatale*-typ utan att man anar några bröllopsklockors klang. Det antyds även ibland att kyssarna leder vidare mot djärvare sexuella situationer, vilka dock aldrig beskrivs i detalj. Som när Sim Lee kysser Lucy Good i *Bly og jenter* (s. 39): "Ansiktet hennes var blitt bløtere, øynene større og mer tåket. Jag kysset henne langsomt og stanset ikke på de første fem minuttene. Da forsto jeg hvorfor de leppene hennes så så deilige ut og hvorfor hennes skjønnhet fikk blodet till å renne raskere i årene mine. 'Du har rett, Slim,' mumlet hun. 'Kjolen min er for stram.'" Hjälten lämnar sen inte Lucys rum förrän efter en timme. Berättelsernas kvinnor ses återkommande mycket lättklädda, som när Tess Camden i samma roman väcks ur sin sömn och skriker nerför trappen för att kolla läget (s. 91): "Nattkjolen var av tynn silke og hun hadde lyset bak seg. Det var et syn som ville ha stanset enhver mann uansett hvor mange revolvere det var som smalt rundt ham. Det ville ha

stanset slaget ved Gettysburg.” Men romanernas många kvinnor inte bara kelar och uppträder lättklädda, utan de har tilldelats aktiva roller i intrigen och är beväpnade och ute för att ta för sig av bytena.

Båda romanerna i *Dobbel Western* nr 306 har även i likhet med deckarna en komplicerad handling med ett flertal kontrahenter som gör att läsaren ställs inför ett pussel där bitarna inte faller på plats förrän i slutet av boken. Cowboyen Sim Lee har i *Bly og jenter* (orig. *Salon Gal for Gun Hire*) kommit till den lilla staden Rocky Bend för att hämnas mordet på sin vän den före detta sheriffen Ken Yarrow. Lee blir direkt inblandad i en kraftmätning mellan rancheros, guldvaskare och saloonägare och spelar med i spelet för att hitta mördaren, vars identitet avslöjas först på nästnäst sista sidan i boken.

Prisjägaren Lem Hunter får i *Siste sjanse* (orig. *Rawhide Vixen*) spela rollen som den lejde mördaren Johnny Dark i staden Rawhide där de båda konkurrerande saloonägarna Faro Jim och Gaffney gör allt för att ta kål på varandra. Den mycket drivna saloonflickan Marie jobbar i bakgrunden för att ta kål på dem båda. Som läsare känner man sig lite oklar över vem som jobbar åt vem och spänningen stiger dramatiskt när den riktige Johnny Dark till slut träder fram. Spelet går huvudsakligen ut på vem som ska lägga beslag på saloonägarnas rikedomar och belöningen för gripandet av Johnny Dark – död eller levande.

Pärmens framsida på tre tidiga exempel på Skandinavisk sexy western i pocketform: (vä) dansk *Westhouse* nr 1 från 1969 inscannad av Gunnar Olsen, (mitt) norsk *Clay Allison* nr 1 från 1969, och (hö) svensk *Bravo* nr 71 från 1968 inscannad av Patrik Myrman.

I Sverige var det Pingvinförlagets bokserie *Bravo* som 1968 med nr 71 gav genren en inhemska representation. Serien levde vidare som *Clay Allison/Sexy Western* efter det att Williams förlag övertagit Pingvinförlagets pocketserier. Från 1975 drevs serien vidare av Wennerberg/Winther och avslutades först 1989 med nr 150. Berättelserna om Clay Allison skrevs till en början av norrmannen Kjell Hallbing och trycktes först i Norge innan de gavs ut i svensk översättning (Nilsson 2013). Men ganska snart kom utgivningen i de båda länderna att bli helt oberoende med texter skrivna av inhemska författare. I Danmark och Norge fanns pocketserien *Westhouse* under åren 1969–1971, som uppvisade en hel del likheter med

svenska *Bravo*. *Westhouse* gavs ut av Det Fria Forlaget/Deres Forlag vilka mest gav ut mer pornografiska böcker. Seriens två första böcker skrevs av synonymerna Ed Stomp och Josh Brown, medan därefter de danska skrevs av Martin Nielsen (som Mart Niel) och de norska fylldes med brittiskt material av samma slag som i svenska *Bravos* *Sexy Western*. *Westhouse* är även intressant genom att många av omslagsbilderna målats av den italienske illustratören Carlo Jacono (Nilsson 2019b).

Amerikanska pulp- och äventyrsmagasin

Det har hävdats att subgenren *Sexy Western* skulle ha ett skandinaviskt ursprung, men i mina ögon handlade det mer om en ursprungligen amerikansk subgenre som hämtades in i samband med 60-talets friare syn på sex. Bland alla amerikanska pulpmagasin inom västernkategorin från 30-talet och framåt fanns många av ett mer romantiskt slag med kvinnor på omslagen och med titlar som *Ranch Romances*, *Rodeo Romances* eller *Western Romances*. Som regel framställdes omslagens kvinnor som satta under en mans beskydd, men kunde även själva ha situationen till synes under kontroll. Men det fanns i USA tidigt även en underström av pulpmagasin vars omslag pryddes av kvinnor med kläderna i oordning och utsatta för mäns våld. Kvinnor infångade av skurkar vars motiv framstod som påtagligt omoraliska. Jag tänker här främst på *Spicy Western Stories* utgiven mellan åren 1936 och 1942, och därefter fram till 1948 som *Speed Western Stories*.

Omslagsbilder av liknande slag kan därefter återfinnas bland USA:s rika flora av mer veckotidningslika äventyrsmagasin för män från framför allt 1950- och 60-talen, varav några i Sverige kom att hamna på *Tidningen Rekord*. Omslagsbilden på nr 32 för 1961 hämtades från maj-numret av amerikanska *Man's Life* från 1960.

Bild 10. Omslagsbilden på *Tidningen Rekord* nr 32 för 1961 hämtades från maj-numret av amerikanska *Man's Life* från 1960. Roberts Moores novell *Sheriffens dotter som gisslan* hette i original *The Sheriff's Daughter and the Wise-Guy Train Bandit*. Fasthållna unga kvinnor med kläderna i oordning var en typisk ingrediens i tidig amerikansk "adult western".

Roberts Moores novell *Sheriffens dotter som gisslan* hette i original *The Sheriff's Daughter and the Wise-Guy Train Bandit*. Även om flertalet av dessa amerikanska magasin hade ett blandat innehåll fanns det även några med ren westerninriktning som *Man's Western*. En utgåva från 1958 hade på framsidan den för genren talande rubriken *A Civil War Beauty Nympho in No Man's Land*, och *Man's Life* från 1959 hade en omslagsbild som illustrerade berättelsen om *Bandit Burgess and the Blonde Bitch from Betlehem*. Det handlade här alltså om noveller snarare än romaner.

Adult western som pocket

En rad långlivade pocketserier lanserade som adult westerns började ges ut i Amerika under 70- och 80-talen. Först ut var Playboy Press med böckerna om Slocum skrivna av förlagspseudonymen Jake Logan. Seriens första titel var *Ride, Slocum, Ride* (Playboy Press nr 16281 från 1975 författad av Howard Pehrson; på svenska som *Wild West* nr 59, 1979). Jove började 1978 ge ut serien om *Longarm* med förlagspseudonymen Tabor Evans som författare, och den kom att ges ut ända fram till 2015. Ingen av seriens 436 titlar har getts ut i svensk översättning, men omslagsbilden på seriens bok nr 52 från 1983 användes 1984 på svensk *Clay Allison* nr 120. Andra långlivade amerikanska vuxenwesterns var *Gunsmith* och *Trailsmen* och Bishop (2019) ger en lista på 62 olika amerikanska pocketserier inom adult western av varierande varaktighet. Av nämnda *Slocum* utkom i Sverige elva olika titlar mellan 1977 och 1982. Bäst representerad i Sverige var serien *Easy Company*, i egen serie som *Utpost 9*, med hela 16 titlar mellan åren 1982 och 1984. Egna svenska serier hade även Cole Westons *Ryder* och Roy LeBeaus *Buckskin*, den förra med nio titlar 1989-1990 och den senare med sex titlar 1991. Serien om *Jim Steel* skriven av Chet Cunningham representerades i Sverige genom tre titlar från 1981 och 1982 i Wahlströms serier *Kaliber 45* och *Mustang*. Då endast fem av 62 amerikanska serier alltså getts ut i svensk översättning finns goda skäl för den som är intresserad av genren att söka efter de amerikanska originalböckerna, varav många tyvärr idag blivit dyra samlarobjekt.

En föregångare till de amerikanska pocketserierna av typen adult westerns var böckerna om *Lassiter*, skrivna av förlagspseudonymen Jack Slade med början 1968 (Nilsson 2016). De marknadsfördes dock inte på samma sätt i och med att de amerikanska omslagsbilderna var av mer traditionell västerntyp. Men *Lassiter* kom i Europa, och då speciellt Tyskland, att lanseras som western av ett sexigare slag (Decker 2019). Fler än hälften av de 30 svenska böckerna med *Lassiter* hade omslagsbilder av sexy western-typ. Det tyska förlaget Bastei startade pocketserien *Lassiter* 1970 och de lättklädda damerna blev med tiden mer frekventa på omslagen. En trend som sen förstärktes av romanhäftesserien med samma namn påbörjad 1972 och fortfarande vid liv, liksom serien som bär förlagspseudonymens namn *Jack Slade*.

Med lite god vilja kan man påstå att Sexy Western medierad i form av pocketböcker utvecklades av Horwitz i Australien redan 1957 i och med starten av westernserien av Tod Conrad. Påståendet vilar tungt på Stan Pitts omslagsbilder, och när det gäller texternas vågade innehåll hade Willy B helt rätt i att de endast innehöll ”hentydningar till sex” (Willy B 1994:236). Samma sak kan gott sägas om svenska *Bravos* böcker märkta Sexy Western. Genrens uppkomst handlade alltså i mångt och mycket om det sätt på vilket texterna marknadsfördes via omslagsbilder som utlovade ett mer vågat innehåll.

Gränsjustering mellan porr och western

Den rika amerikanska utgivningen av pocketböcker under 50- och 60-talen saknade förstås inte heller mer pornografiska inslag, och som visats av Pronzini (1979) och Marriott & Bishop (2019) utspelade sig några av dessa berättelser i vilda västern. Exempel på titlar är *Orgy*

Ranch och *The Fastest Gal in the West*. Stämpeln ”Adult Western” fanns redan att läsa 1959 på Novel Books’ pocket *Virgin Bounty* författad av Glenn Low. Romanens innehåll har summerats av Pronzini (1979), och om inte riktigt pornografi så sleaze så det räcker till.

I Sverige gav H:son ut titlar som *Het mynning* och *Porr på prärien* skrivna av Kjell E. Genberg under pseudonym, som en förberedelse till hans många senare titlar om Clay Allison. Det som egentligen hände var nog att i den tilltagande sexliberaliseringens kölvatten pornografisk western kunde byta genre och flytta från porrförläggarna till de något mer rumsrena kioskbooksförlagen. Härmed kanske de fick lite mer exponering i kioskerna med en större spridning som följd. Sexvågen utvecklades som bekant snabbare i Skandinavien än i USA, vilket i sig kan förklara varför amerikansk adult western blommade ut dryga fem år senare än vår egen sexy western.

Morgan Kanes inflytande

Man får heller inte glömma bort att det stora flertalet av de spanska omslagsbilder som användes i Norge på originalutgåvan av Hallbings framgångsrika böcker om *Morgan Kane*, med början redan 1966, i mångt och mycket liknade de som kunde ses på svenska *Bravos Sexy Western* böcker (Holbye 2014). Den första svenska utgåvan av *Morgan Kane*, som Wahlströms började ge ut 1971, hade dock traditionella västernomslag. Från och med den andra utgåvans bok nr 21 övergick man i samband med att Wennerbergs 1984 tog över serien till att använda de norska originalomslagen.

Corgis engelska översättningar av *Morgan Kane*, som började ges ut 1971, hade alla omslag inriktade mot användning av skjutvapen. Men Hallbings böcker om Morgan Kane tycks ändå ha spelat en viktig roll i sammanhanget genom att ha inspirerat de engelska westernförfattare med Terry Harknett i spetsen som under 70-talet förnyade genren genom att inkorporera spagettiwesternfilmernas nakna våld och avsaknad av ’goda’ karaktärer (Marriott 2018). Framgången för dessa Piccadilly Cowboys med bokserier som *Edge* och *Steele* anses i sin tur ha varit en av faktorerna bakom den påföljande amerikanska vågen av ’adult western’ (Bishop 2019).

Tack till Gunnar Olsen som scannat in alla de danska omslagen och hjälpt mig med information om Tod Conrads böcker.

Källor

- Bishop, Paul, 2019: Sex and six guns. *Hot Lead* 3, s. 12-27.
- Cooper, Joe, 2006: Stan Pitt. Australia’s greatest ever western cover artist. Warrigal Press Newsletter June 2006/1.
- Decker, Andreas, 2019: For a few issues more, s. 32-37, i: Marriott, Justin & Paul Bishop (red.), The adult western special. Hot lead #3.
- Heimann, Jim & Nina Wiener, 2004: *Men’s adventure magazines in postwar America*. Köln: Taschen.
- Holbye, Kjell Jørgen (red.), 2014: *Den store boka om Morgan Kane*. Oslo: Aller Forlag.
- Johnson-Woods, Toni, 2008: Who are these people? Thursday, 21 August 2008. *A world of Australian pulp fiction*, <http://australianpulpfiction.blogspot.com>.
- Johnson-Woods, Toni, 2012: Crikey it’s Bromance. A history of Australian pulp westerns, s. 141-161, i: Johnson-Woods, Toni & Amit Sarwal (red.): Sold by the

Millions. Australia's Bestsellers. Newcastle Upon Tyne, UK: Cambridge Scholars Publishing.

- Marriott, Justin (red.), 2018: The Piccadilly Cowboys. Hot Lead #1.
- Marriott, Justin & Paul Bishop (red.), 2019: The adult western special. Hot lead #3.
- Munro, Craig & Robyn Sheahan-Bright (red.), 2006: Paper empires: A history of the book in Australia, 1946-2005. St Lucia, Qld: University of Queensland Press.
- Nilsson, Anders N. 2013: Fallet Kjell Hallbing: Om kioskböckers svåretablerade identitet. [DAST Magazine 18 april 2019](#).
- Nilsson, Anders N. 2016: Lassiter – västernhjärte med många ansikten. [DAST Magazine 15 juni 2016](#).
- Nilsson, Anders N. 2019a: Cactus Jim som exempel på nordiskt kioskbokssamarbete. [DAST Magazine 15 april 2019](#).
- Nilsson, Anders N. 2019b: Italienska omslagsbilder på svensk westernpocket? [DAST Magazine 20 mars 2019](#).
- Olsen, Gunnar, 2020: Tod Conrad (Winthers Forlag). <http://www.logolsen.dk/tc-t.html>.
- Pronzini, Bill, 1997: *Six-gun in cheek. An affectionate guide to the 'worst' in western fiction*. Minneapolis, Minnesota: Crossover Press.
- Stephensen-Payne, Phil, 2019: *The western & frontier fiction magazine index*. <http://www.philsp.com/homeville/wfi/0start.htm#TOC>.
- Willy b. 1994: *Vakre damer og blodig död. Den norske pocketbokas historie 1949-1994*. Oslo: Bladkompaniet.
- Wopenka, Johan, 1995: *På smekmånad med Gröna Hissen. Kioskhäften i Sverige – en förteckning*. Göteborg: BJW-förlaget.